

DET MULTIKULTURELLE VESTJYLLAND

Sognepræst, cand.theol. Simon Møller Olesen

Mange udtryk er blevet brugt om Vestjylland. Lige fra Den Rådne Banan over Udkantsdanmark til Produktionsdanmark. Nogle mere flatterende end andre. Sjældent er Vestjylland blevet betegnet som multikulturelt eller multietnisk. Ikke desto mindre er der gennem de seneste 10 år sket en større demografisk forskydning, som ændrer ikke blot de lokale samfund, men også påvirker kirken i de enkelte sogne.

Nærværende artikel ridser konturerne op for, hvordan et kirkeliv kan tage sig ud, dér hvor et mindre vestjysk sogn undergår en demografisk forskydning.¹

Den demografiske forskydning

Borris-Faster pastorat er beliggende i Skjern provsti. Begge sogne er i høj grad kendetegnet ved en homogenitet. Her bor familier, som kan spore deres slægt generationer tilbage. Mennesker for hvem sognets og slægtens historie hører uløseligt sammen. Det er sogne, hvor traditioner vægtes højt.

Medlemsprocenten i forhold til folkekirken er kun svagt nedadgående. Den er

på omkring 80 procent. De fleste danske børn bliver døbt. Næsten alle begravelser er kirkelige, de fleste med kiste. I begge sogne findes missionshuse, hvor der også er børneklub og juniorklub.

Begge sogne har egen børnehave, skole, købmand, hal og et rigt og varieret foreningsliv. Her kender man hinanden og kommer gerne hinanden ved.

På trods af, at sognene kan fremstå som homogene, skal man ikke opholde sig her længe, før diversiteten træder frem. For i sognene bor der over 10 forskellige nationaliteter. En af forklaringerne på den nedadgående medlemsprocent skal da også findes her. For over 10 procent af indbyggerne er af udenlandsk oprindelse. Dette afspejler sig også, når der ses på fødselstal. I 2018 var hvert tredje nyfødte barn af udenlandsk oprindelse² og for et par år siden begyndte en 0. klasse, hvor 60 procent af børnene var tosprogede. For 10 år siden og længere tilbage ville næsten alle nyfødte være af dansk oprindelse.

Hvem er de?

I Skjern provsti generelt og Borris-Faster pastorat i særdeleshed er det karakteristisk, at de udenlandske tilflyttere primært kommer fra tre lande: Rumænien, Polen og Ukraine. Hvor de fleste kommer hertil med intentionen om i en periode at arbejde og tjene penge, så ender mange med at bosætte sig her. Selvom det kunne være ønskeligt, at de alle kunne beskrives under et, så er virkeligheden mere broget.

Uddannelsesmæssigt spænder det fra ufaglærte til personer med universitetsuddannelse. Mange begynder arbejdsmæssigt i landbrug eller hos den lokale entreprenør. I takt med at flere lærer det danske sprog, bevæger de sig i retning af, at bruge deres uddannelsesmæssige baggrund.

Aldersmæssigt befinder de sig fra sidst i 20'erne og op til 50'erne, foruden deres børn. Mange er familier med børn som kommer i de lokale dagtilbud med dagpleje, børnehave og skole. Enkelte er yngre mænd, som er heroppe for at tjene penge, men ofte ender med at få hele familien herop.

Boligmæssigt begynder flere og flere af dem at købe bolig, fordi de ser deres fremtid her i Danmark. Sprogligt kan de fleste familier med børn dansk, så kommunikationen primært er dansk. Dem, som tænker de er her midlertidigt, kan mindre dansk. Nogen kan kun lidt engelsk, mens færre kun kan deres modersmål.

I forhold til det religiøse område kommer de fra henholdsvis en ortodoks og en katolsk baggrund. For nogle betyder troen en del, og de søger naturligt til eksem-

pelvis den katolske kirke. For andre er den kirkelige baggrund en klar kulturel markør, som holdes i hævd, eksempelvis med husindvielse og barnedåb. For andre igen fylder og betyder det religiøse ikke noget. En mindre del af tilflytterne kommer fra protestantiske kirker og knytter naturligt an, dér hvor de føler sig hjemme.

I den forstand er østeuropæiske tilflyttere ikke meget anderledes end danske borgere. De kan inddeles i tre grupper; 1) dem, for hvem troen fylder og betyder noget, 2) dem, for hvem kulturen og identiteten er det bærende, 3) dem, for hvem det religiøse er uinteressant.

Kirke for østeuropæere

Med den forskelligartede sproglige, kirkelige og kulturelle baggrund bliver spørgsmålet, hvordan kan kirken også være for dem? I første omgang er fokus ikke på at få dem til at blive medlemmer, men derimod at også de, i deres livssituation, må opleve kirken og evangeliet som relevant. I den forbindelse er kirken som en stol med fire ben. Hvert ben understøtter og bærer budskabet.

Det sociale-diakonale ben

Som udlænding boende i Danmark vil der være en søgen efter dansk-baserede fællesskaber. Steder, hvor dansk tales og muligheden for at lære lokale at kende er tilstede. Steder, hvor man kan stille spørgsmål om dansk kultur, skikke og regler.

Her er kirken en oplagt medspiller. Ud fra kirke og missionshus kan der tilbydes fællesskaber, hvor dansk kan læres og spørgsmål afklares. Samtidig kan det

danne indgang til dansk kirkeliv. I Borris-Faster pastorat er det ikke en opgave, som kirken har prioriteret. For med et stærkt foreningsliv løser andre allerede denne opgave. Der er arrangeret samtalecafe, hvor man kan tale dansk sammen og stille spørgsmål. Danskundervisning er arrangeret i et samarbejde mellem lokale, arbejdsgivere og kommunen. Endvidere arrangeres der fællesspisning for sognet flere gange om året.³

Så selvom det sociale-diakonale ben er oplagt og vigtig, så er denne opgave ikke prioriteret.

Det økumeniske ben

Selvom det havde været glædeligt, om alle de udenlandske tilflyttere blev lutheranere og meldte sig ind i den lokale folkekirke, er det nok ikke sandsynligt. Men kirken har en økumenisk opgave i at hjælpe og understøtte deres lokale kirkeliv.

På det konkrete plan har det betydet, at der flere gange har været afholdt ortodoks dåb i den lokale sognekirke. Her har den ortodokse kirke lånt kirken til at fejre dåb. Endvidere har biskoppen givet tilladelse til, at den lokale sognekirke kan udlånes til ortodoks gudstjeneste. På den måde understøtter vi som lokal kirke dem, for hvem kirken er en integreret del af deres liv. Hvad enten kirken så er af kulturel betydning eller et troens fællesskab.

Endvidere betyder det økumeniske ben, at jeg som præst naturligt deltager i deres kirkelige markeringer, når jeg bliver inviteret. Det kan være ved husindvielse, hvor jeg er med i fællesskabet, eller ved dåb, hvor jeg deltager som en del af menigheden.

Det økumeniske ben består således af en gensidig venlighed og imødekommenhed, men ikke i et tværkirkeligt samarbejde.

Det lokale ben

I et mindre lokalt samfund hvor 4 ud af 5 er medlem af folkekirken og kirken er en velintegreret del lokalsamfundet, er mange i berøring med kirken. Det gælder ikke kun i forbindelse med kirkelige handlinger og gudstjenester, men også meget andet arbejde. Når kirken interagerer med det omgivende samfund, har det vist sig, at de østeuropæiske tilflyttere lige så naturligt som de danske deltager i det kirkelige.

Det gælder på det institutionsmæssige plan. Når børnehaven kommer i kirke til højtider eller for at lære om kirkelige handlinger, følger de østeuropæiske børn naturligt med. Flere forældre ytrer en glæde over, at børnene både får noget kirkeligt med og samtidig får mulighed for at lære dansk kultur og kirkeliv at kende. Når skolen kommer til julegudstjeneste, deltager alle også, ligesom de er med, når kirken deltager i undervisning på skolen.

Når kirken i samarbejde med det lokale foreningsliv arrangerer fastelavn med gudstjeneste, tøndeslagning med mere, da deltager børn og forældre i lige så høj grad som de danske.

Det lokale ben betyder, at mange af børnene og deres forældre vokser op med en naturlig kontakt til den lokale kirke og ikke oplever sig fremmedgjorte over for det, som foregår der. Om denne kontakt vil bære mere med sig, vil tiden vise.

Det missionale ben

Som kirke ønsker vi mere end at formidle dansk tradition og kirkeliv. Ønsket bag alt arbejdet er at mennesker må komme til at kende Jesus som deres frelser og blive bevaret i troen på ham. Derfor bliver vores arbejde også amputeret, hvis arbejdet udelukkende sigter på det socialt-diakonale eller kundskabsformidlende.

Selvom gudstjenesten er åben for alle, og de er velkomne til at deltage, er det de færreste, som søger den. For et par år siden søsatte vi et nyt initiativ: En klassisk dansk julegudstjeneste – bare på engelsk. Mange af østeuropæerne tager på forlænget juleferie og er derfor ikke nødvendigvis i Danmark i julen. En del af dem fejrer også jul forskudt af os. Men opholder man sig i Danmark i november-december kan man ikke undgå at bemærke julen.

Tanken var derfor at invitere danske og udenlandske indbyggere til en klassisk julegudstjeneste med det fælles sprog engelsk. Den blev placeret første fredag i december inden julen for alvor satte ind og flere rejste hjem. En lille gruppe med forskellige nationaliteter blev sat sammen. Der blev skrevet et brev med invitation som blev oversat til rumænsk, polsk, ukrainsk og engelsk og sendt med brevpost ud til alle de udenlandske indbyggere. Endvidere blev der lavet plakater på forskellige sprog, som skole og børnehaver sendte ud, ligesom de blev hængt op rundt i sognet og på Facebook.

Gudstjenesten var en klassisk gudstjeneste med salmer, liturgi og prædiken på engelsk. Evangeliet blev læst på de tilstedeværende sprog. Efter gudstjenesten var der det store julekagebord med kager

fra mange lande, samt gløgg og æbleskiver. *Glade jul, dejlige jul* blev sunget på forskellige sprog ligesom et improviseret rumænsk børnekor sang. Med omkring 75 deltagere var en tradition begyndt og året efter kunne det gentages.

Borris-Faster pastorat er, som mange mindre sogne, kendetegnet ved en ellipsestruktur. Kirken og missionshuset udgør hver deres center, der tilsammen danner helheden. Det betyder, at en del af det kirkelige arbejde naturligt er forankret i missionshuset. Her findes de opbyggelige møder og bibelkredse, her er børneklub og juniorklub. Netop børneklubben har vist sig som en god åbning til de østeuropæiske børn. Børneklubben i Borris er tidsmæssigt placeret, så børnene bliver hentet direkte fra børnehave/SFO. Den kan derfor også for nogle forældre fungere som alternativ pasning, hvis arbejdsdagene er lange.

Der er dog ikke tvivl om, at for en del forældre, uagtet deres konfessionelle baggrund, betyder det en del, at deres børn får en oplæring i den kristne tro. Flere af familierne har da også deltaget i missionshusets familiemøder og er på den måde begyndt at finde ind i et lokalt kristent fællesskab.⁴

Refleksion

I maj 2018 udsendte Folkekirkens mellemkirkelige råd en oversigt til præster og menighedsråd om den befolkningsmæssige sammensætning i provstier og sogne. Den viste eksempelvis at Skjern provsti har over 50 forskellige nationaliteter. Sammen med skrivelsen kom også

en opfordring til at gøre noget for udlændingene i vores område.⁵

Nærværende artikel har vist, hvilke skæringspunkter der er mellem kirke og østeuropæere og hvor der i et lille landsogn kan etableres mødesteder. Endvidere har den vist, at østeuropæerne naturligt finder ind i eksisterende rammer, men også at tilbud målrettet dem kan skabe mødesteder.

Tilbage er overvejsen, om vi som kirke skal gøre noget særligt for østeuropæerne? I givet fald hvorfor så lige denne gruppe? Hvilket mål er det, vi gerne vil opnå, eller hvad er hensigten?

I den forstand at vore øvrige aktiviteter også er målrettet nogle bestemte grupper, er der intet til hinder for også at tænke østeuropæerne ind som en særlig målgruppe. Som vist gør de brug både af de allerede eksisterende tilbud, men værdsætter også de særligt målrettede tilbud. For mig at se, kan der være tre mål med at lave initiativer målrettet østeuropæere:

- Integration: Her handler det om at tilbyde kirkens fællesskab som en vej ind til det danske samfund. Samtalecafe, fællesspisning og lignende vil være oplagte initiativer
- Økumenisk: Her handler det om at understøtte en allerede eksisterende trospraksis. Her kan udlån af kirke, hjælp med bibler og opbyggelig litteratur være initiativer, man kan gøre brug af
- Mission: Her er det væsentligste. Nemlig gennem forskellige indsatser

at pege på Jesus som også deres frelser.

Det er klart, at en indsats i forhold til integration eller økumeni også fint kan understøtte det missionale aspekt. Uanset hvilket mål vi har, skylder vi os selv som kirke at gøre det klart, sådan at vi også kan se, om vi lykkes med det. Vigtigere endnu, at vi ikke fortaber os i alle mulige forskellige indsatser, men at vi gennem alt arbejdet lader der være Kristusaftryk.

Noter

- 1 Se også Ribe Stiftsnyt, Ribe stiftsnyt nr. 30, 2018, se <https://issuu.com/videbaek/docs/30-2018>
- 2 Tendensen for 2019 peger i samme retning
- 3 Andre sogne i det vestjyske arrangerer samtalecafe, middag på tværs og lignende arrangementer, hvor det social-diakonale ben vægtes højt.
- 4 Se også <http://indremission.dk/impuls/for-siden/vis-artikel/artikel/da-boernene-begyndte-at-tage-deres-venner-med/#.XNqkq-cozbdU>
- 5 For statistik om indbyggere fordelt på sogne og provstier, se <http://www.interchurch.dk/materialer/migrantsamarbejde/tal-fakta/statistik-inddelt-i-stifter>

Forfatter

Simon Møller Olesen
Buskvænget 29, Borris
6900 Skjern
snol@km.dk